

GÜNDÜZ KELEBEKLERİ

Tarucus balkanicus
Balkan kaplanı

Erynnis tages
Paşlı zıpzıp

Pyrgus sidae
Sarıbantlı zıpzıp

Callophrys rubi
Zümrüt

Argynnis pandora
Bahadır

Coenonympha pamphilus
Küçük zıpzıp perisi

Charaxes jasius
Çiftkuyruklu paşa

Danaus chrysippus
Sultan

Freyeria trochylus
Mücevher kelebeği

Parnassius apollo
Apollo

Gonepteryx rhamni
Orakkanat

Glaucopsyche alexis
Karagözlü mavi kelebek

Euphydryas aurinia
Nazuğum

Melitaea didyma
Benekli iparhan

Lycaena ottomana
Osmanlı ateşi

Zerynthia cerisy
Oriental orman fisto

Junonia orithya
Dicle güzeli

Polygonia c-album
Yırtık pırtık

Aporia crataegi
Alıç kelebeği

Phengaris nausithous
Esmer korubeni

Libythea celtis
Çitlembik kelebeği

Pseudochazara anthele
Anadolu yalancı cadısı

Polyommatus icarus
Çokgözlü mavi

Iphiclides podalirius
Erik kırlangıç kuyruğu

Cigaritis cilissa
Akdeniz şeytancığı

Satyrus ilicis
Büyük sevbeni

Limenitis reducta
Akdeniz hanımeli kelebeği

Vanessa cardui
Diken kelebeği

Maniola jurtina
Çayır esmeri

Pieris brassicae
Büyük beyaz melek

Pararge aegeria
Karanlık orman esmeri

Zegris eupheme
Zegris

En çok tanınan böcek takımlarından birisi, gündüz ve gece kelebeklerini (güveleri) içeren Lepidoptera'dır. Dünyada 126 familyaya ait yaklaşık 180.000 kelebek türü tanımlanmıştır. En belirgin özellikleri vücutları, kanatları ve hortumlarının pullarla bezeli olmasıdır. Kanatlar zar şeklindedir ve üzerlerini kaplayan farklı renklerdeki farklı açılarla yerleşmiş pullar da kanat desenlerini oluşturur. Bu desenler kelebeklerin tanımlanmasında oldukça önemlidir. Erkek ve dişi kelebeklerin kanat desenleri bazen birbirinden farklı olabilmektedir. Kelebekler metamorfoz yani başkalaşım geçirir. Yumurta, tırtıl, pupa ve erişkin kelebek olmak üzere dört yaşam evresi bulunur. Yaşam süreleri sanıldığı gibi bir gün değildir. Tüm yaşam evreleri göz önüne alındığında toplam yaşam süreleri bir yılı geçebilir. Erişkin kelebekler ortalama bir ay kadar yaşayabilir.

Gündüz uçan kelebeklerin sayıları gece kelebeklerine göre çok daha azdır. Gündüz kelebekleri, çiçek nektarıyla beslenirken ilginç desenlere sahip rengarenk kanatlarını güneş paneli gibi kullanarak güneşin ısı enerjisini de alır. Bol güneşli açık alanlara ihtiyaç duydıkları için ormanlarda çok fazla gündüz kelebeği görülmez. Türkiye'de yaklaşık 400 civarı gündüz kelebeği türü bulunur. Mücevher kelebeği (*Freyeria trochylus*), 12 mm kanat açıklığı ile Türkiye'nin en küçük gündüz kelebeğidir. Kanat açıklığı 10 cm'yi bulan Çiftkuyruklu paşa (*Charaxes jasius*) ise Türkiye'nin en büyük gündüz kelebeğidir. Diken kelebeği (*Vanessa cardui*), her yıl Afrika'dan Avrupa'ya ilkbaharda göç edip sonbaharda geri döner. Bazı kelebekler, diğer böceklerle yaşamlarının farklı dönemlerinde etkileşim kurar. Mesela korubeni kelebeklerinin (*Phengaris alcon*) tırtıllarını yuvalarına götüren karıncalar onları kendi yavruları gibi besler. Gelişimini yeraltında karınca yuvasında tamamlayan tırtıl, yuvanın girişine yakın bir yerde pupa olur ve ertesi yıl pupadan çıkıp ergin kelebek olarak uçar.

Posterde yer alan gündüz kelebekleri ülkemizin farklı ekolojik özelliklere sahip bölgelerinde, farklı tarihlere gözlemlenmiş ve fotoğraflanmıştır. Tüm bu kelebekler ve çok daha fazlası ülkemizin biyoçeşitliliğinin en renkli parçalarıdır.

Bilim ve Teknik

Temmuz 2024 680. sayının ekidir.

Hazırlayanlar:

Prof. Dr. Feza Can, Dr. Öğrt. Üyesi Evrim Karacetin,
Ali Atahan, Oktay Subaşı

Grafik Tasarım - Uygulama:

Hüseyin Diker